

A- I. DÜNYA SAVAŞININ BAŞLAMASI

B- Büyük Devletlerin Osmanlı Devleti Üzerindeki Emelleri

- 1- İngiltere'nin Emelleri
- 2- Rusya'nın Emelleri
- 3- İtalya'nın Emelleri
- 4- Avusturya-Macaristan'ın Emelleri

C- Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi ve Savaşığı Cepheler

- 1- Doğu Cephesi
- 2- Güney Cephesi
- 3- Batı Cephesi
- 4- Çanakkale Cephesi

A- I. DÜNYA SAVAŞININ BAŞLAMASI

I. Dünya Savaşı öncesi Avrupa karşılıklı ihtirasların ve çıkar çatışmalarının düğümlendiği bir merkez durumuna gelmişti. **28 Haziran 1914'de** eşi ile birlikte Saraybosna'yı ziyaret eden **Avusturya- Macaristan İmparatorluğu** Veliahdı **Franz Ferdinand** ve karısı, **Princip** adında bir **Sırp milliyetçisi** tarafından suikast sonucu öldürülünce savaş kıvılcımı barut fıçısına sıçramış oldu. Avusturya 28 Temmuz 1914'te Belgrat'ı bombalayarak Sırbistan'a savaş ilan etti. (1. Dünya Savaşı'nın başlangıcı) **Rusya'nın Sırbistan'ın yanında, Almanya'nın da Avusturya'nın yanında** yer alması kaçınılmaz olmuştu. **Rusya**, 31 Temmuz 1914'te **genel seferberlik** ilan etti. Rus seferberliğinin savaş ilanı sayılacağını daha önce açıklamış bulunan:

ALMANYA 1 Ağustos 1914'te Rusya'ya, **2 Ağustos 1914'te** I. Dünya Savaşı'nda **askerî harekât** ise **Almanların Lüksemburg'u işgali** ile başladı ve ardından Belçika üzerinden Fransa'ya saldırmasıyla başlamıştır.. 3 Ağustos 1914'te Fransa'ya savaş ilan etti. 4 Ağustos 1914'te Belçika'ya saldırdı. Almanya'nın Belçika'ya saldırısı İngiltere'yi tehdit ettiğinden, İngiltere de 4 Ağustos 1914'te Almanya'ya savaş ilan etti. Avusturya da 6 Ağustos 1914'te Rusya'ya savaş ilan etti. **Bütün Avrupa bir hafta içerisinde dünya çapında bir savaşın içine sürüklendi.**

Murat Sarca'ya göre Alman harekâtının temelinde "**Sclieffen Planı**" vardı. Bu plana 1900 yılında Alman Genelkurmay Başkanı **Sclieffen** tarafından hazırlandığı için bu isim verilmişti. Plana göre; Almanya ilk önce büyük kuvvetleriyle Fransa'ya saldırarak, bu devleti altı hafta içerisinde kesin yenilgiye uğrattıktan sonra yönünü Rusya'ya çevirecekti. Ancak işler **Sclieffen Planı**'nda öngörüldüğü şekliyle gelişmedi. Almanlar başlangıçta hızla ilerlemelerine rağmen, Fransızları umdukları süre içerisinde kesin yenilgiye uğratabadılar. Fransızlar, eylül başında Paris yakınlarındaki **Marne Nehri** üzerinde kuvvetli bir savunma hattı oluşturdular ve Almanları durdurdular. Bunun üzerine harekât savaşı, yerini uzun ve yıpratıcı bir siper savaşına bıraktı.

Savaşın başında **insan gücü** karşılaştırıldığında **Üçlü İTTİFAK Grubu'nun: 120 milyonluk** nüfusuna karşılık, **Üçlü İTİLAFA Grubu; 260 milyon** kadardı. **İnsan gücü** olarak **Üçlü İtilaf Devletleri daha güçlü** ancak **askerî disiplin, silah ve cephane bakımından Üçlü İttifak Devletleri daha güçlü** idi.

RUSLAR Doğu cephesinde Karpatlar bölgesinde **AVUSTURYA-MACARİSTAN** topraklarında **ordularını büyük bir hezimete uğrattı. Galiciya, Ruslar'ın eline geçti.** Ancak o sırada savaşa katılmış olan **Osmanlı Devleti'nin** göndermiş olduğu birlikler ve **Almanların** yardımı ile karşı saldırı sonucu **Ruslar geri püskürtülmüştür.**

İTALYA Üçlü İttifak'ın diğer üyesi olmasına rağmen savaşın henüz başında **İTTİFAK Bloku'ndan ayrılarak →İTİLAFA Bloku'na geçmiştir**. İtalyan yöneticileri önce tarafsızlıklarını sürdürmek için Avusturya- Macaristan'dan yönetimi altındaki İtalyan toprakları **Trentino ile Triyeste'nin kendilerine verilmesini** talep ettiler. **Avusturya-Macaristan** tarafından bu isteği **kabul edilmiyor**. Üçlü İtilaf Devletleri, Londra Anlaşması'nda **İtalya'ya Avusturya-Macaristan, Arnavutluk ve Osmanlı topraklarından pay** verince, İtalya Üçlü İtilaf Devletleri'nin yanında yer alarak mayıs sonlarında Avusturya-Macaristan'a savaş ilan ediyor.

ROMANYA, Bu savaş başlamadan önce **İttifak Bloku'na dâhildi** ancak İtalya gibi önce tarafsız bir politika izlemeyi uygun buldu. Daha sonra 17 Ağustos 1916'da **İtilaf Devletleri'nin yanında** yer alarak anlaşma imzaladı ve ağustos sonlarında da savaşa girdi.

YUNANİSTAN ise 1917'ye kadar savaş dışında kalmayı başardı. Ancak Osmanlı Devleti aleyhine büyüme tutkusu yüzünden 26 Haziran 1917'de Üçlü İtilaf Devletleri'nin yanında yer alarak savaşa dâhil oldu.

Başlangıçta bir Avrupa savaşı gibi görünen bu savaşın kısa süreceği düşünülüyordu. Ancak;

OSMANLI DEVLETİ'de **11 Kasım 1914'de** resmen savaşa katılması ile savaşın cephe sayısı artmış, diğer taraftan savaşın sömürgelere ve denizasırlı ülkelere yayılması, ABD, Japonya gibi diğer kıta ülkelerinin de bu savaşa katılmasıyla bir dünya savaşına dönüşmesine sebep olmuştur. Buda Artık Osmanlı Devleti için **dört yıl sürecek sıkıntılı ve ızdırap dolu yıllar** başlamış oldu.

JAPONYA ise Avrupa'daki bunalımdan istifade ederek itilaf grubunda yer alarak 23 Ağustos 1914'te Almanya'ya savaş ilan ederek **Almanya'nın Uzak Doğu'daki sömürgelerini ele geçirdikten sonra** Kasım 1914'te **savaştan çekilmiştir**.

BULGARİSTAN İttifak grubunun içerisinde

ABD KARADAĞ ve PORTEKİZ de bu büyük savaşta **İtilaf** Grubunun içerisinde da yer almıştır.

İTTİFAK GRUBU

- * ALMANYA
- * AVUSTURYA-MACARİSTAN
- * OSMANLI
- * BULGARİSTAN

İTİLAFA GRUBU

- * İNGİLTERE
- * FRANSA
- * RUSLAR
- * İTALYA
- * BELÇİKA
- * ROMANYA
- * YUNANİSTAN
- * SIRPLAR
- * KARADAĞ
- * PORTEKİZ
- * JAPONYA
- * ABD

B-BÜYÜK DEVLETLERİN OSMANLI ÜZERİNDEKİ EMELLERİ

Osmanlı Devleti, jeopolitik ve jeostratejik konumundan dolayı tarih boyunca çatışmaların merkezi olmuştur. Kara ve deniz yollarının kesiştiği, önemli stratejik konumu dolayısıyla bu bölge, dünya hâkimiyetine aday olan büyük devletlerin daima iştahını kabartmıştır. Bu bağlamda;

1- İngiltere'nin Osmanlı Devleti Üzerindeki Emelleri

İngiltere, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'na kadar Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünden yana siyaset izlemiştir. Ancak **Osmanlı Devleti, 1877-1878 (93 Harbi) Osmanlı-Rus Savaşı'nı kaybedince**, İngiltere Osmanlı Devleti'ne yönelik politikalarını değiştirdi. Osmanlı Devleti'nin kendi bağımsızlığını koruyamayacak duruma düştüğüne hükmederek **Kıbrıs ve Mısır'ı işgal etti**. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki parçalama projelerinde de yer alan İngiltere, **Ermeni Meselesi'nde de birinci derecede rol oynamış** ve Osmanlı Devleti'nin yıkılışında oldukça etkili olmuştur.

2- Rusya'nın Osmanlı Devleti Üzerindeki Emelleri

İstanbul'u ele geçirmek ve sıcak denizlere inmek düşüncesi, Rus dış politikasının temelini oluşturmuştur. **Osmanlı Devleti** ile Özellikle **1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra** Osmanlı Devleti bünyesinde yaşayan Ortodoks Hristiyanların haklarını koruma bahanesiyle, Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmaya başladı. 1877-1878 Savaşı'ndan sonra ise Doğu Anadolu'da yaşayan Ermenileri Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtarak günümüze kadar süren **Ermeni Meselesi'nin yaratıcısı** olmuştur.

3- Fransa'nın Osmanlı Devleti Üzerindeki Emelleri

Osmanlı Devleti, güçlü olduğu dönemlerde Fransa'ya verdiği **"Kapitülasyon"** adı verilen imtiyazlarla, diğer Avrupa devletlerinden farklı ayrıcalıklar tanımıştı. Bu dostluk XIX. Yy.kadar devam etsede Birçok sömürgesini İngiltere'ye kaptıran Fransa, önce kendisine yakın bölgelerdeki **Osmanlı topraklarına** göz dikti. **1789'da Mısır'a saldırdı, 1830'da Cezayir'i daha sonra da Tunus ve Fas'ı işgal etti**.

4- İtalya'nın Osmanlı Devleti Üzerindeki Emelleri

İtalya siyasi birliğini tamamladıktan sonra sömürgecilik yarışında diğer Avrupa devletlerinden geri kalmamak için **1911'de Osmanlı Devleti'nin** Kuzey Afrika'daki son toprak parçası olan **Trablusgarp'a** saldırmış, ardından **Rodos ve Oniki Ada'yı** işgal etmiştir. İtalya, I. Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri'nin yanında yer aldıktan sonra, onların aralarında gerçekleştirdiği **Osmanlı Devleti aleyhindeki gizli antlaşmalara** da katılmıştır.

5- Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Emelleri

Osmanlı Devleti'nin yükseliş döneminden itibaren mücadele ettiği en büyük rakiplerinden biri de Avusturya-Macaristan İmparatorluğu olmuştur. Balkanlar'da **1908 yılında Bosna-Hersek topraklarını kendi topraklarına katmıştır**. Ancak Bilindiği gibi I. Dünya Savaşı'nda ise Osmanlı Devleti'yle aynı blokta yer almıştır.

C- OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞA GİRMESİ/SAVAŞTIĞI CEPHELER

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na en kötü döneminde ve zor şartlar altında girmiştir. Trablusgarp ve özellikle Balkan savaşları, devletin içinde bulunduğu ekonomik, siyasi ve askerî yöndeki çaresizliğini bütün açıklığıyla ortaya çıkarmıştı. Bu yenilgiler uluslararası alanda Osmanlı Devleti'ni siyasi olarak yalnızlığa itmişti. Batılı devletler tarafından tekrar gündeme getirilen “Ermeni Meselesi”, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da reform talepleri, artık sıranın Anadolu'nun da parçalanmasına geldiği endişesini doğurmuştu. İki bloğa ayrılmış olan Avrupa'da, kendisini siyasi yalnızlıktan kurtarmak ve toprak bütünlüğünü korumak amacıyla ittifaklardan birine katılmak için de temaslarda bulunmuşlardı.

Ancak Maliye Nazırı **Cavîd Bey**'in 1911'de İngiltere ile Bahriye Nazırı **Cemîl Bey**'in de 1914 yılında Fransa ile ittifak teşebbüsleri reddedilmişti. Aslında Osmanlı Devleti'nin İtilaf Grubu'na kabul edilmemesinin en önemli sebebi, her an çıkması beklenen bir genel savaşta paylaşılması düşünülen pasta olarak görülmesidir. İngiltere ve Fransa, Osmanlı'yı müttefik değil, taşınılacak bir yük olarak görüyorlardı. Diğer taraftan I. Dünya Savaşı öncesi ortaya çıkan bir gelişme de Türk kamuoyunda İngiltere aleyhine bir havanın doğmasına sebep olmuştu. İngiltere, parasını ödemediği hâlde iki savaş gemisini Osmanlı Devleti'ne vermemişti.

İngiltere ve Fransa ile yapılan iki ittifak girişiminin de sonuçsuz kalması Osmanlı Devleti'ni ister istemez Almanya'nın tarafına itmişti. Zaten bu dönemde iktidarda bulunan İttihat ve Terakki Hükûmeti ise bu gelişmelerden dolayı Almanya'ya daha yakın duruyordu. Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında savaşa girme nedenlerini şöyle sıralayabiliriz;

- İtilaf Devletleri'nin XIX. yüzyıldan beri Osmanlı'ya karşı izlemiş oldukları **düşmanca politikalar**,
- Son savaşlarda **kaybedilen toprakların geri alınmak istenmesi**,
- **Almanya'nın savaştan galip çıkacağı düşüncesi**,
- **Türk-Alman dostluğu**,
- **Rusya'nın dağılması hâlinde Büyük Turan İmparatorluğu** kurulabileceği düşüncesi.

Almanya ise İtilaf Devletleri tarafından kurulmuş olan etrafındaki çemberi parçalayabilmek için, Osmanlı Devleti ile biran önce anlaşma taraftarıydı. **Türk - Alman gizli ittifak görüşmeleri 27 Temmuz 1914'te** İstanbul'da başlamış, **2 Ağustos 1914'te** de **ittifak anlaşması** imzalanmıştır. Buna göre:

- **İki devlet, Avusturya ile Sırbistan arasında çıkan bir anlaşmazlıkta tam bir tarafsızlık** göstereceklerdir.
- **Osmanlı Devleti savaşa girdiği takdirde Almanya** bu ülkenin topraklarının her kesiminden ve her türlü imkânlarından faydalanabilirdi.
- **Almanya, Avusturya'nın yardımına** gitmek zorunda kalırsa, **Osmanlı Devleti de savaşa katılacaktır**.
- **Osmanlı Devleti tehdit altında kalırsa, Almanya Osmanlı Devleti'ni silahla savunacaktır**.
- **İttifak, 1918 yılı sonuna kadar devam edecek ve taraflardan biri feshetmezse beş yıl için yeniden yürürlükte** olacaktır.

Osmanlı Hükûmeti **ittifak antlaşmasını imzaladığı gün, genel seferberlik ilan etti** ve **Mebuslar Meclisi'ni dağıttı**. **İki gün sonra** da **tarafsızlığını ilan etti**. Oysa Almanya Osmanlı Devleti'ni biran önce savaşa sokmak istiyordu.

Bunun nedenlerine gelince:

- Avrupa'nın sayıca en kalabalık ordularından biri olan Türk ordusunun yeni ve modern silahlarla donatılıp, Alman subaylarının sevk ve idaresine alınması hâlinde bu ordudan fazlasıyla istifade edilebilirdi.
- Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi hâlinde bu devletin toprakları üzerinde birden fazla cephe açılacak, bu da Avrupa cephelerinde Alman ordularını rahatlatıyordu.
- Stratejik önemi olan boğazlar kapatılacak. Böylece Rusya'nın İngiltere ve Fransa ile irtibatı kesilecekti.
- Osmanlı Devleti savaşa girdiği takdirde Almanya bu ülkenin topraklarının her kesiminden ve her türlü imkânlarından faydalanabilirdi.
- Süveyş Kanalı kapatılmak suretiyle İngilizler zora sokulabilirdi.
- Osmanlı Devleti'nin Halifelik gücünden istifade edilerek, bu savaşa girişi dinî bir sebebe dayandırıp İngiliz, Fransız sömürgelerindeki Müslümanlar ayaklandırılacak, Rusya'daki Müslümanlar da harekete geçirilecekti.

Osmanlı Devleti tarafsızlığını ilan etmiş olmasına rağmen Almanya'nın çabaları ve gelişen diğer olaylar nedeniyle Almanya'nın yanında savaşa girmeye sürüklenmiştir. Akdenizde dolaşan **Göben ve Breslau** adlı **iki Alman savaş gemisinin**, İngilizlerin takibinden kaçarak **Çanakkale Boğazı'na** yönelmeleri ve **bunlara geçiş izni verilmesi (11 Ağustos 1914)** devletin savaşa **fiilen itilmesine sebep oldu**. Gemilere Türk bayrağı çekildi, **Göben'e (Yavuz)**, **Breslau'ya da (Midilli)** isimleri verilerek Osmanlı donanmasına katıldı. Bu durum İtilaf Devletleri'nin gözünden kaçmadı. Ancak Osmanlı Devleti'ni tarafsızlıktan ayırmamak için seslerini çıkarmadılar.

Bir müddet sonra bu iki geminin komutanı olan **Amiral Souchon (Şöson) Akdeniz Filosu ve Osmanlı Donanması Komutanlığı'na** getirildi. Böylece kara ordularından sonra donanma da Almanların komutasına bırakılmıştı. Bu sırada Almanya, Avrupa cephelerinde istediği başarıyı elde edememişti. Osmanlı'yı bir an önce savaşa sokabilmek için bazı tertip, faaliyet ve baskılarını artırdı. Başta Harbiye Nazırı Enver Paşa olmak üzere hükûmetin bazı üyeleri de savaşa girilmesini istiyordu. Bunun sonucu olarak **Enver Paşa'nın emri ile Amiral Şöson kumandasında**, aralarında **Yavuz** ve **Midilli**'nin de bulundukları on bir parçadan oluşan Osmanlı donanması, **29 Ekim 1914'te** Karadeniz'e açılarak **Rusya'nın Odesa ve Sivastopol limanlarını** bombaladı. Böylece Osmanlı Devleti bir oldu bittiyle savaşa sokulmuş oldu. İtilaf Devletleri ise Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ederek karşılık verdi.

Rusya 3 Kasım'da, İngiltere ve Fransa ise 5 Kasım'da savaş ilan etti. Osmanlı Devleti de bunlara 11 Kasım'da resmen savaş ilan etti. **Padişah V. Mehmet Reşad, 14 Kasım 1914'te "Cihad-ı Ekber" (Büyük Cihad)** ilan ederek bütün **Müslümanları Halife'nin yanında savaşa davet etti**. Ancak beklenen netice çıkmadı.

Osmanlı Devletinin savaşa katılması ile savaş alanları genişlemiştir. Osmanlı Devleti bu savaşta şu cephelerde savaşmak zorunda kalmıştır:

DOĞU CEPHESİ

Kafkas

GÜNEY CEPHESİ

Mısır (Kanal)

Irak

Suriye

Filistin

Hicaz

Yemen

BATI CEPHESİ

Galiçya

Romanya

Makedonya

ÇANAKKALE CEPHESİ

1- Doğu Cephesi

Almanya'nın cephelerde rahatlamasını sağlamayı, Rus işgali altındaki Türkleri kurtarmayı ve Bakü petrollerinin ele geçirilmesini amaçlayan bu cephe, bir **taarruz cephesi**dir (Saldırı cephesi). Osmanlı orduları **ilk olarak** Kafkas Cephesi'nde **Sarıkamış Harekâtı**'yla **Ruslara** karşı savaşmıştır.

Kafkas Cephesi'nde Enver Paşa komutasındaki **100 bine yakın Türk ordusu 20 Aralık 1914'te** Ruslara karşı harekâta başladı. Özellikle Sarıkamış Harekâtı'nda şiddetli kış yüzünden **çok sayıda askerin donarak ölmesi** ile bu harekâtta istenilen amaca ulaşılamadı ve geri çekilmek zorunda kalındı.

1916 yılı başlarında taarruza geçen Ruslar şubat ayında **Erzurum'u**, martta **Bitlis'i**, nisanda **Trabzon'u**, temmuzda da **Erzincan ve Muş'u** ele geçirdiler. Bir süre sonra hemen hemen bütün **Doğu Anadolu'yu işgal** ettiler. Bu arada Ruslarla iş birliği yapan **Ermeniler** de harekete geçtiler. Türk askerinin cephelerde olmasından istifadeyle bölgede **katliamlara başladılar**.

Çanakkale Savaşı'ndan sonra 1916 yılında bölgeye Kolordu Komutanı olarak atanan **Mustafa Kemal Paşa, Muş ve Bitlis'i** Ruslardan geri almıştır. 1917 yılında Rusya'da çıkan **Bolşevik İhtilali'nden sonra, yeni yönetimle yapılan (3 Mart 1918) Brest-Litovsk Antlaşması**'yla cephe kapanmış ve Ruslar bu bölgelerden çekilmek zorunda kalmışlardır.

2- Güney Cephesi

Bir diğer adı **kanal harekâtı**dır. Bu cephede **taarruz cephesi**dir I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı ordularının savaştığı ikinci cephe **Süveyş Kanalı'na yapılan seferdir**. **İngilizlerin 1914 yılında Mısır'ı kendi topraklarına kattığını ilan etmesi** üzerine Cemal Paşa komutasındaki birliklerimiz Süveyş Kanalı'na hücum etti. Fakat başarılı olunmamıştır. Bu başarısızlığı gören İngilizler, **Suriye-Filistin Cephesi'ni açmış ve Kudüs'ü işgal** etmişlerdir. İngilizler bu bölgede savaşan **VII. Ordu ve Yıldırım Orduları Grupunun tamamını yok etmeyi** planlıyordu ve İngilizler Araplarla birlikte Halep'in kuzeyinde Türk birliklerine saldırdılar. VII. Ordu bu saldırıya karşı koyarak düşmanı yendi. Bu **Suriye ve Filistin'de kazanılan son Türk zaferi** idi. Mustafa Kemal Paşa'nın başarı ile geri çektiği bu ordu, daha sonraki yıllarda **Millî Mücadele'nin çekirdeğini** oluşturmuştur. (Suriye ve Filistin Cephesi'nde Yıldırım Orduları Grup Komutanı Alman Generali Liman von Sanders'in cepheden ayrılması üzerine **Mustafa Kemal Paşa** buradaki **Yıldırım Orduları Grup Kumandanlığı** görevine atanmıştır.)

Güneyde Türk ordularının savaştığı bir başka cephe **Sina (Filistin), Hicaz ve Yemen'dir**. Türk askerleri kutsal yerleri korumak için bu bölgede son ana kadar canla başla savaşıp direnmişlerdir.

Yine güneyde Irak tarafında **Selman-ı Pak ve Kûtü'l-amare'de İngilizler yenilgiye uğradılar** ve 1915 yılı sonunda kuvvetlerinin üçte birini kaybederek geri çekilmek zorunda kaldılar. **Genaral Towsend komutasındaki 18.000 kişilik İngiliz kuvvetleri Kûtü'l-amare'de teslim alındı**. Fakat bir süre sonra 1917 yılında **Bağdat**, İngilizlerin eline geçti. 1918'de ise zengin petrol yataklarına sahip **Kuzey Irak'ı tamamen ele geçirdiler**.

3- Batı Cephesi

Bu cephede Türk birlikleri **Galiçya, Romanya ve Makedonya'da müttefiklerine yardım amacıyla** savaşmıştır. Romanya, İtilaf Devletleri yanında savaşa katılınca **Almanya, Avusturya- Macaristan ve Türk kuvvetleri Galiçya'da ortak bir cephe** açtılar. **Romanya** kuvvetleri bu bölgede **yenildi** ve **1917 yılında cephe kapandı**.

4- Çanakkale Cephesi

Çanakkale Savaşları I. Dünya Savaşı içinde ayrı bir özelliği olan, tarihin kaderini değiştiren, Türk milletinin en görkemli zaferlerinden biridir. İtilaf Devletleri'nin Çanakkale Boğazı'na yönelik girişimleri 1914 Ağustos ayından itibaren başlamıştı. Dönemin İngiliz Deniz Bakanı **Winston Churchill'in planına** göre; şayet Çanakkale Boğazı donanma ile zorlanırsa, **boğazları ve İstanbul'u almak** mümkün olurdu. Churchill bu fikrini İngiliz hükûmetine ve askerlere kabul ettirmeyi başardı. İtilaf Devletleri'nin bu cepheyi açmalarının sebeplerini şunlardır:

- **Boğazları ve İstanbul'u alarak Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak,**
- **Çarlık Rusya'sıyla boğazlar yoluyla bağlantı kurmak, Rusya'ya silah ve malzeme yardımıyla bulunmak ve Rusya'nın elindeki bol miktardaki buğdaydan yararlanmak,**
- **Osmanlı Devleti'nin Almanya'yı desteklemesini engellemek,**
- **Boğazlara yerleşerek savaşa henüz katılmamış Balkan devletleri üzerinde caydırıcı güç olmak ve bu devletlerin kendi yanlarında savaşa katılmalarını sağlamak,**
- **Savaşı kısa sürede bitirmek.**

Bu amaçla İtilaf Devletleri, Çanakkale'yi önce denizden geçmeyi denediler. İngiliz ve Fransız harp gemileri 19 Şubat 1915 günü saat 07.45'te boğaz önüne gelmiş, uzak mesafelerden Türk tabyalarını saat 17.30'a kadar topçu ateşi altına almıştı. Bu taarruzları 25-26-27 Şubat 1915 günleri daha fazla savaş gemisiyle devam etti. Ancak, tabyalardaki Türk birlikleri Çanakkale Boğazı'nı kahramanca savunmayı başardılar. İngiliz Amirali De Robeck (dö Robek) ise tüm deniz gücüyle boğazı zorlayarak İstanbul'u almaya karar vermişti. 17 Mart 1915 günü Bozcaada'da General Hamilton'un da katıldığı bir toplantı yapılmış, ertesi günü yapılacak deniz taarruzunun planları görüşülmüştü. 18 Mart 1915 sabahı İngiliz ve Fransız filoları büyük bir güvenle boğaza girdiler. Saat 08.30'da Anadolu ve Rumeli kıyılarındaki Türk tabyalarını bombardımana başladılar. Ancak Çanakkale Boğazı'nın her iki yakasında mevzilenen Türk topçularının açtığı yoğun ateş ve Nusret Mayın gemisinin döktüğü mayınların etkisiyle, kuvvetlerinin % 35'ini kaybeden İngiliz ve Fransız harp gemilerinden oluşan donanma, saat 17.30'da çekilmek zorunda kalmıştır.

Bu savaş yaklaşık 250 bin Türk, 250 bin yabancı olmak üzere toplam 500 bin kayıpla tarihteki yerini almıştır. Sadece o günkü savaşta İtilaf donanmasının üç savaş gemisi, iki muhrip ve yedi mayın arama gemisi batmış, yedi zırhlı da görev yapamayacak duruma gelmişti.

İtilaf Devletlerinin bu başarısızlığı bütün dünyada yankılar uyandırmış ve itibarları sarsılmıştı. İngilizler ve Fransızlar, **18 Mart 1915** deniz bozgunundan sonra boğazı sadece deniz kuvvetleriyle geçemeyeceklerini anlamışlardı. Bunun üzerine İtilaf Devletleri Çanakkale'yi karadan geçmek üzere nisan ayı sonlarına doğru sömürgelerinden getirdikleri 70 bin kişilik takviye kuvvetleriyle (Anzaklar) Gelibolu Yarımadası'nın güney kısmına çıkarma yaptılar. Amaçları Gelibolu Yarımadası'nı işgal ederek Çanakkale Boğazı'na hâkim olmaktı.

Seddülbahir bölgesinde cereyan eden ilk savaşlarda İtilaf kuvvetleri, Türk askerinin kahramanca savunması karşısında duramadı ve düşman geri püskürtüldü. Bu sefer İtilaf Kuvvetleri Suvla Limanı'ndan Anafartalar, Arıburnu ve Conkbayırı'na birlikler çıkardılar. Ancak burada Kaymakam (Yarbay) **Mustafa Kemal'in komutasındaki** Anafartalar Grubu ile, İtilaf Devletleri kuvvetleri arasında çok kanlı savaşlar oldu. İtilaf kuvvetleri Arıburnu'nda ve Conkbayırı'nda büyük kayıplar verdiler.

Bu savaşlarda Tümen Komutanı olarak görev yapan **Mustafa Kemal ve Türk askerinin iradesi**, İtilaf Devletleri'nin Çanakkale'yi karadan geçme çabasını da sonuçsuz bırakmıştır.

Bu savaş, Türk milletinin bir kahramanlık destanıdır. **Çanakkale Savaşı'nın sonuçlarına gelince;**

- İngilizlerin Orta Doğu projeleri aksadı.
- İtilaf Devletleri Çarlık Rusya'sına gerekli yardımı yapamadı.
- Çarlık Rusya'sında **ihtilal** çıktı, Çarlık rejimini yıkan Bolşevikler I. Dünya Savaşı'ndan çekildiler. **Elviye-i Selâse toprakları (Kars, Ardahan, Batum)** yeniden Türk topraklarına katıldı.
- Dünya Savaşı'nın uzamasına neden oldu ve yeni cepheler açıldı.
- Bulgaristan'ın İttifak Devletleri'nin yanında savaşa girmesinde etkili oldu.
- Bu zaferle **İstanbul ve Türk vatani**, karşılaşması muhtemel erken bir istiladan kurtulmuş oldu.
- Bu zafer; **Mustafa Kemal Paşa'nın ün kazanmasına** ve Millî Mücadele'nin lideri olmasına zemin hazırladı.

“SIRA SİZDE SORULARI”

S) 1- I. Dünya Savaşı öncesinde İttifak Devletleri ile anlaşmış olmasına rağmen savaş sırasında İtilaf Devletleri blokuna geçen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı Devleti
- B) Rusya
- C) Romanya
- D) Bulgaristan
- E) İngiltere

S) 2- 1877-1878 Savaşı'ndan sonra ise Doğu Anadolu'da yaşayan Ermenileri Osmanlı Devleti'ne karşı kıskırtarak günümüze kadar süren Ermeni Meselesinin yaratıcısı olan ülke hangisidir?

- A) İngiltere
- B) Fransa
- C) ABD
- D) Yunanistan
- E) Rusya

S) 3- Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında I. Dünya Savaşı'na girmesinin sebepleri arasında yer almaz?

- A) Son savaşlarda kaybedilen toprakların geri alınma istemi
- B) Türk-İtalya dostluğu
- C) Almanya'nın savaştan galip çıkacağı düşüncesi
- D) İtilaf Devletleri'nin XIX. yüzyıldan beri Osmanlı'ya karşı izlemiş oldukları düşmanca politikalar
- E) Turan imparatorluğu kurma fikri

S) 4- Aşağıdakilerden hangisi 2 Ağustos 1914'te Türk- Alman gizli ittifak görüşmeleri sonucunda ittifak anlaşmasında yer almaz?

- A) İki devlet, Avusturya ile Sırbistan arasında çıkan bir anlaşmazlıkta tam bir tarafsızlık göstereceklerdir.
- B) Almanya, Avusturya'nın yardımına gitmek zorunda kalırsa, Osmanlı Devleti de savaşa katılacaktır.
- C) Osmanlı Devleti tehdit altında kalırsa, Almanya Osmanlı Devleti'ni silahla savunacaktır.
- D) İttifak, 1918 yılı sonuna kadar devam edecek ve taraflardan biri feshetmezse, beş yıl için yeniden yürürlükte olacaktır
- E) Osmanlı Devleti boğazları Almanlara devamlı açık tutacaktır.

S) 5- I. Dünya savaşında açılan cephelerle ilgili aşağıdaki karşılaştırmalardan hangisi yanlıştır?

- A) Doğu Cephesi → Kafkas
- B) Güney Cephesi → Mısır (Kanal cephesi)
- C) Batı Cephesi → Irak
- D) Güney Cephesi → Suriye
- E) Batı Cephesi → Romanya

- Doğu Cephesi: Kafkas.
- Güney Cephesi: Mısır (Kanal cephesi), Irak, Suriye, Filistin Hicaz, Yemen.
- Batı Cephesi: Galiciya, Romanya, Makedonya.
- Çanakkale Cephesi.

(DİKKAT! 5. Soru benden olsun ama önemli bir soru Vize-Final-Bütünlemede **SORU GELİR** mutlaka cepheleri ezberleyin)

S) 6- Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda aktif olarak savaştığı cephelerden biri değildir?

- A) Kafkas Cephesi
- B) Kanal Cephesi
- C) Batı Cephesi
- D) Çanakkale Cephesi
- E) Kuzey Cephesi

S) 7- Çanakkale Savaşı'ndan sonra 1916 yılında bölgeye Kolordu Komutanı olarak atanan Mustafa Kemal Paşa'nın, Muş ve Bitlis'i Ruslardan geri aldığı cephe aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğu Cephesi
- B) Güney Cephesi
- C) Kırım Cephesi
- D) Batı Cephesi
- E) Çanakkale Cephesi

S) 8 - I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı ordularının savaştığı ikinci cephe Süveyş Kanalı'na yapılan sefer olan cephe aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğu Cephesi
- B) Güney Cephesi
- C) Kırım Cephesi
- D) Batı Cephesi
- E) Çanakkale Cephesi

- Bu savaş yaklaşık 250 bin Türk, 250 bin yabancı olmak üzere toplam 500 bin kayıpla tarihteki yerini almıştır
- I. Dünya Savaşı içinde ayrı bir özelliği olan, tarihin kaderini değiştiren, Türk milletinin en görkemli zaferlerinden biridir.

S) 9- Yukarıda verilenlerle ilgili hangi hangi cepheden söz ediliyor olabilir?

- A) Doğu Cephesi
- B) Güney Cephesi
- C) Kırım Cephesi
- D) Batı Cephesi
- E) Çanakkale Cephesi

S) 10- Aşağıdakilerden hangisi Çanakkale Cephesinin sonuçlarından biri değildir?

- A) Bu zafer; Mustafa Kemal Paşa'nın ün kazanmasına ve Millî Mücadele'nin lideri olmasına zemin hazırladı.
- B) Bu zaferle İstanbul ve Türk vatanı, karşılaşması muhtemel erken bir istiladan kurtulmuş oldu.
- C) Bulgaristan'ın İttilaf Devletleri'nin yanında savaşa girmesinde etkili oldu.
- D) Çarlık Rusya'sında ihtilal çıktı, Çarlık rejimini yıkan Bolşevikler I. Dünya Savaşı'ndan çekildiler. Elviye-i Selâse toprakları (Kars, Ardahan, Batum) yeniden Türk topraklarına katıldı
- E) İttilaf Devletleri Çarlık Rusya'sına gerekli yardımı yapamadı.

CEVAP ANAHTARI; 1) C 2) E 3) B 4) E 5) C 6) E 7) A 8) B 9) E 10) C